

MİLLİ HÜKÜMET

M. Kemal ATATÜRK

Karşımızdaki düşmanlık ve büyük kötülük dünyasına karşı seslenmeli ve cevap vermeli. Millet en yetkili ağı ancak millet olabilir. Bir kez meclis açılsın, olacak şey değil ya olayların etkisiyle Ankara'yı bırakmak zorunda bile kalsak, yerimizi değiştireceğimiz her yöreden daha büyük bir yetki ve güçle bağırabiliriz. Milletimizin kurtuluşunu ve geleceğini vatanımızın son kaya parçası üzerinde dahi savunacağız ve kesinlikle başarılı olacağız. Mart 1920

Herhalde millet, hükümetin bekçisi olması gerekir. Çünkü, hükümetin yaptığı işler olumsuz olup da millet itiraz etmez ve düşürmezse bütün kusur ve kabahatlara katılmış demektir. Aralık 1920

Millet bizi buraya gönderdi. Fakat, ömür boyunca biz burada ve bu milletin yönetimini ve egemenliğini mirasa konmuş gibi temsil etmek için toplanmış değiliz. Aralık 1921

Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti, millidir; tamamıyla maddidir, gerçekçidir. Var sanılan ülkeler arkasında, o ülkelere ulaşmak için değil, fakat ulaştırmak hülyasıyla milleti kayalara çarparak, bataklıklara batırarak, en sonunda kurban ederek mahvetmek gibi cinayetten kaçınan bir hükümettir. Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin bütün programlarının ilkesi şu iki esastır: Tam bağımsızlık, kayıtsız ve şartsız millî egemenlik! Ocak 1921 Efendiler, bizim hükümetimiz demokratik bir hükümet değildir, sosyalist bir hükümet değildir ve gerçekten kitaplardaki hükümetlerin, islâmî niteliği bakımından, hiç birine benzemeyen bir hükümettir. Fakat, millî egemenliği, millî iradeyi belirten bir hükümettir, bu nitelikte bir hükümettir. Sosyal bilim bakımından bizim hükümetimizi ifade etmek gerekirse (halk hükümeti) deriz. Efendiler, biz hakkımızı koruyup gözetmek, bağımsızlığımızı emin bulundurmak için genel kurulumuzca, milletin bütünlüğümüzce bizi mahvetmek isteyen emperyalizme karşı ve bizi yutmak isteyen kapitalizme karşı milletin tümüyle savaşmayı caiz gören bir mesleği izleyen insanlarız. O halde bu ve bu gibi teşviklerle ve izahlarla hükümetimizin dayandığı esasın toplum bilime dayanan bir esas olduğunu açık bir surette görürüz. Fakat ne yapalım ki demokrasiye benzemiyormuş, sosyalizme benzemiyormuş, hiçbir şeye benzemiyormuş! Efendiler, biz benzememekle ve benzememekle öğünmeliyiz! Çünkü, biz bize benziyoruz, efendiler! Aralık 1921

Egemenlik ve saltanat hiç kimse tarafından hiç kimseye, ilim icabıdır diye; görüşme ile, münakaşa ile verilmez. Egemenlik, saltanat kuvvetle, kudretle ve zorla alınır. Osmanlıları, zorla Türk milleti'nin egemenlik ve saltanatına el koymuşlardı; bu musallat olmalarını altı asırdan beri devam ettirmişlerdi. Şimdi de, Türk Milleti bu mütecevizlerin hadlerini ihtar ederek, egemenlik ve saltanatını, isyan ederek kendi eline açıkça almış bulunuyor. Bu bir olupbittidir. Söz konusu olan; millete saltanatını, egemenliğini bırakacak mıyız, bırakmayacak mıyız? Meselesi değildir. Mesele zaten olupbitti haline gelmiş bir hakikati ifadeden ibarettir. Bu, mutlaka olacaktır. Burada toplananlar, Meclis ve herkes meseleyi tabii görürse, fikrimce uygun olur. Aksi takdirde, yine gerçek gerektiği şekilde ifade olunacaktır. Fakat ihtimal bazı kafalar kesilecektir. 1922

Bugün maziden kuvvetliyiz. Bugün maziye nisbetle daha büyük bir kabiliyet ve yaşama kudretine malikiz. Bu üstünlüğü yapan nedir? Bunun gerçek sebepleri iki kuralın kavramında saklıdır. Bu kurallardan birisi Misakı Millî, ikincisi egemenliği kayıtsız şartsız

AYDINLANMA 1923

milletin elinde tutan anayasamızdır. Zorlayıcı hadiselerin sevk ve tesiri altında toplanan yüksek Meclisiniz, bu devlet ve milletin şekil ve niteliğin en kesin bir tarzda tesbit etmiş ve anayasa ile onun kesin hükümlerini teyit ve takviye eden 1 Kasım 1922 kararını çoğunlukla kabul ederek yeni Türkiye Devletinin esaslarını ortaya koymuştur.1922

Misakı Millî ismi altında tanıyarak gerçekleşmesi uğrunda bütün milletin ömrünü tüketmeyi göze aldığı kurtuluş beratımızın kudret, kuvvet ve niteliği ne ise 1 Kasım kararının da kıymet ve ehemmiyeti odur. Misakı Millî vatanın dış düşman karşısındaki vaziyet ve yerini tesbit eden bir kural olduğu gibi, 1 Kasım 1922 kararı da asırlardan beri cahillik ve şaşkınlığın koruyucusu, düşkünlük ve uğursuzluğun babası bulunan ve milletimiz için dahilî ve daimî bir düşman olan, ferdî saltanata ve onun temsil ettiği uğursuz bir idare şekline yönelmiş bir mukaddes silâhtir. Asırlarca ve asırlarca müddet mert ve kahraman bir azme belirti sahası olmuş bir vatani düşmana teslim etmek cüretini gösterenler, o cüreti ancak o idarenin ruhunda, şeklinde ve mahiyetinde bulmuşlardı.1922

Arkadaşlar, bir hükümet iyi midir, fena mıdır? Hangi hükümetin iyi veya fena olduğunu anlamak için, hükümetten amaç nedir, bunu düşünmek gerekir. Hükümetin iki amacı vardır. Biri milletin korunup gözetilmesi, ikincisi milletin refahını sağlamak. Bu iki şeyi sağlayan hükümeti iyi, sağlamayan fenadır.Mart 1923

Saltanat devrinden Cumhuriyet devrine geçebilmek için herkesin bildiği gibi, bir geçiş devresi yaşadık. Bu devirde, iki fikir ve görüş, birbiriyle mütemadiyen mücadele etti. O fikirlerden biri, saltanat devrinin devam ettirilmesi idi. Bu fikrin taraftarları belli idi. Diğer fikir, saltanat idaresine son vererek cumhuriyet idaresi kurmaktı. Bu bizim fikrimizdi. Biz fikrimizi, açık söylemekte mahzur görüyorduk. Ancak görüşümüzün uygulanma kabiliyetini saklı tutup münasip zamanında tatbik edebilmek için, saltanat taraftarlarının fikirlerini tatbik sahasından uzaklaştırmak mecburiyetinde idik. Yeni kanunlar yapıldıkça, bilhassa Anayasa yapılırken, saltanat taraftarları, padişahın ve halifenin hak ve yetkilerinin belirtilmesinde ısrar ederlerdi. Biz, bunun zamanı gelmediğini veya lüzum olmadığını bildirerek o ciheti söylemeden geçmekte fayda görüyorduk. Devlet idaresini, cumhuriyetten bahsetmeksizin, millî hakimiyet esasları dairesinde, her an cumhuriyete doğru yürüyen biçimde şekillendirmeye çalışıyorduk. Büyük Millet Meclisi'nden daha büyük makam olmadığını aşılama ısrar ederek saltanat ve hilâfet makamları olmaksızın, devleti idare etmek mümkün olduğunu ispat etmek lüzumlu idi. Devlet reisliğinden bahsetmeksizin, onun vazifesini fiilen Meclis reisine gördürüyorduk. Fiiliyatta, Meclisin reisi, ikinci reis idi. Hükümet vardı. Fakat "Büyük Millet Meclisi"ni taşırdı. Kabine sistemine geçmekten kaçınıyorduk; çünkü hemencecik saltanatçılar, padişahın yetkisini kullanma lüzumunu ortaya atacaktı. İşte, geçiş devresinin bu mücadele safhalarında, bizim kabul ettirmek mecburiyetinde bulunduğumuz, aracı şekli, Büyük Millet Meclisi Hükümeti sistemini, haklı olarak eksik bulan, meşrutiyet şeklinin açıkca ifadesini temine çalışan mualiflerimiz, bize itiraz ediyorlar, diyorlardı ki, bu yapmak istediğiniz hükümet şekli neye, hangi idareye benzer? Maksat ve hedefimizi söyletmek için yöneltilen bu nevi suallere, bizde, zamanın gereğine göre cevaplar vererek saltanatçıları susturmak zaruretinde idik. 1927

Biz dahi, uygulanamayacak fikirleri, nazari bir takım teferruatı yaldızlayarak, bir kitap yazabilirdik. Öyle yapmadık. Millet, maddî ve manevî yenileşme ve gelişmesi yolunda yaptığımız işlerle, söz ve nazariyattan önce davranmayı tercih ettik. Bununla beraber "Egemenlik milletindir.", "Türkiye Büyük Millet Meclisinin haricinde hiçbir makam, millî mukadderata hâkim olamaz.", "Bütün kanunların düzenlenmesinde, her nevi teşkilatta, idarenin bütün teferruatında, genel eğitimde, iktisadî işlerde, millî egemenlik esasları dahilinde hareket olunacaktır", "Saltanatın ilgası hakkındaki karar değişmez kuraldır." Gibi bilinmesi lâzım gelen mühim noktalar ve... gibi acele ihtiyaçlar prensiplerden hariç kalmamıştır.1927